

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 09.02.2005
KOM(2005) 37 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

**2005. aasta kokkuvõte ELi säästva arengu strateegiast:
esialgne hinnang ja tulevikusuunad**

{SEK(2005) 225}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE
SISUKORD

<i>Eessõna</i>	3
<i><u>I osa: Säästev areng: – mis on kaalul?</u></i>	5
1. <i>Sissejuhatus</i>	5
2. <i>Euroopa Liidu lähenemisviis säästvate arengule</i>	6
3. <i>Milleks on kokkuvõte vajalik?</i>	7
4. <i>Edusammude hindamine</i>	7
<i><u>II osa: Vastates väljakutsetele</u></i>	14
5. <i>Tulevikusuunad</i>	14
5.1. <i>Veel kord kinnitades Euroopa Liidu säästva arengu strateegia põhiprintsiipe</i>	14
5.2. <i>Veel kord kinnitades ühtsema poliitika kujundamise uut lähenemisviisi</i>	14
5.3. <i>Keskendudes peamistele mittesäästvatele arengusuundadele ja leides nende vahel üksikasjalikumaid seoseid.</i>	15
5.4. <i>Seades eesmäärke, sihte ja teetähiseid</i>	16
5.5. <i>Tõhusa järelevalve kindlustamine</i>	16
5.6. <i>Omandiõiguse tugevdamine ning avaliku ja erasektori osalejate koostöö parandamine kõigil tasanditel</i>	16
6. <i>Järgmised sammud</i>	17

Eessõna

Säästev areng on Euroopa Liidu üks peamisi eesmärke, olles ühtaegu globaalseks väljakutseks meie partneritele kogu maailmas. See tõstatab küsimuse, kuidas kooskõlastada majanduslikku arengut, sotsiaalset ühtekuuluvust, põhja/lõuna võrdsust ja keskkonnakaitset. Selle olulisust väljendatakse ELi lepingus ning kinnitatakse põhiseaduses, kutsudes liitu üles taotlema "...Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel."

Kiired demograafilised muutused toovad järgmiste aastakümnete jooksul kaasa tohutu ja tugevneva surve maailma ressursidele, olgu tegemist kliimamuutuste, loodusvarade, bioloogilise mitmekesisuse või majandusliku lõhega põhja ja lõuna vahel. Selleks, et säilitada tulevikus maailmas majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna tundlik tasakaal, peame hakkama tegutsema täna.

Euroopa tulevikku saab näha ainult sellises globaalses kontekstis. EL on juba teinud märkimisväärseid pingutusi, et rahvusvaheliselt ja lokaalselt edendada säästvat arengut. Ennetava lähenemisega saab EL muuta keskkonnakaitse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse vajaduse innovatsiooni, kasvu suurendamise ja töökohtade loomise võimalusteks. Kokkuvõtte säästva arengu strateegiast tuletab meile meelde meie kohustusi määratleda paremini vajalikke struktuurimuutusi majandus- ja sotsiaalvaldkonnas ning luua positiivne tegevuskava kõigile parema elukvaliteedi tagamiseks.

Sellele väljakutsele vastamiseks on vaja liidu tugevat juhtimist ja kooskõlastatud tegevust, et kujundada lahendusi, mis toovad kaasa muutusi nii Euroopa kui kogu maailma inimeste jaoks.

See on põhjuseks, miks on Euroopa Liit selle aastatuhande alguses vastuseks mittesäästvatele majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna arengusuundadele ennast sidunud kohustava muudatuste kavaga. 2000. aastal esitas Lissaboni strateegia ambitsioonika majandus- ja sotsiaalreformide kava dünaamilise ja konkurentsivõimelise teadmuspõhise majanduse loomiseks. 2001. aastal Göteborgis Euroopa Ülemkogu poolt vastu võetud laiapõhjalisele säästva arengu strateegiale lisati 2002. aastal Barcelonas säästva arengu väline mõõde, ÜRO ülemaailmse säästva arengu tippkohtumise eel 2002. aasta suvel. Kõigi nende sammudega kaasnesid olulised otsused ning meetmed nende kohustuste täitmiseks. Kõigele vaatamata ei ole progress olnud kuigi nähtav; mittesäästvate arengusuundade tagasipööramine võtab veel aega ning rahvusvahelised panused on endiselt kõrged.

Ühes uue komisjoni ning uue Euroopa parlamendi töö algusega on saabunud õige hetk anda edusammudele hinnang ning ergutada muudatuste läbiviimist.

Esimesed sammud on juba tehtud. Komisjon on kinnitanud oma tegevust säästva arengu eesmärkide heaks, esitades liidule järgmise viie aasta strateegilised eesmärgid. Hiljuti esitas ta Lissaboni strateegia vahekokkuvõtte, püüdes kujundada

muudetud Lissaboni kava kasvu ja töökohtade edendamise strateegiaks; sellega annab ta võimaluse dünaamilisema majanduse käivitamiseks, et täita meie laiemaid sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid ambitsioone. Seega jäävad Lissaboni eesmärgid EÜ asutamislepingus esitatud kõikehõlmava eesmärgi – säästva arengu olulisteks komponentideks, s.o heaolu ja elutingimuste parandamine säästval viisil tänase ja homse põlvkonna jaoks. Nii on komisjon oma vahekokkuvõttes kinnitanud: “Nii Lissaboni strateegia kui säästva arengu strateegia annavad panuse selle eesmärgi saavutamisse. Teineteist vastastikku täiendades hõlmavad nad täiendavaid meetmeid ja rea vahendeid ning annavad tulemusi erinevates ajaraamistikutes.”

Lissaboni strateegia kokkuvõttele lisandub hiljuti komisjoni esitatud ELi uuendatud sotsiaalmeetmete kava; see kava kaardistab poliitikasuunad, mis aitavad kindlustada ühtsemat kontinenti ja meie sotsiaalse mudeli edasist arengut vastuseks mittedäästvale arengusuundadele. Sellisel viisil aitab sotsiaalmeetmete kava omal moel kaasa säästva arengu eesmärkide saavutamisele.

Käesolevas teatises esitatakse esimene etapp komisjoni töös säästva arengu strateegia muutmisel 2005. aastal. Kokkuvõtte annab esmase hinnangu alates 2001. aastast tehtud edusammudest ning toob välja rea tulevikusuundi, millest saab juhinduda säästva arengu strateegia kokkuvõtte tegemisel, mis esitatakse eraldi teatisena Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva aasta jooksul. Käesolev teatis tugineb möödunud aasta debatile, sealhulgas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele möödunud aasta aprillist ja 2004. aasta oktoobris komisjoni algatatud avaliku konsultatsiooni tulemustele.¹

Euroopa Liidul on oma tuleviku kohta pikaajaline nägemus. Me usume dünaamilise Euroopa mudeli tugevusse ja põhiväärtustesse. Me tagame, et tänase ja homse põlvkonna vajadused saavad vastuse. See peamine eesmärk on läbiv joon liidu kõigis poliitikasuundades. Säästev areng nõuab kohest tegutsemist. Euroopa Liidul on suutlikkust, pädevust ja loovust viia vajalikud muutused läbi. Euroopa ja kõigi teiste maailma maade kodanikud võivad arvestada liidu kohustusega kindlustada säästev tulevik kõigi jaoks.

¹ Üksikasjaliku ülevaate nende tegevuste tulemustest leiab komisjoni töödokumendi SEK(2005) 225 1. ja 2. osast. Komisjoni konsultatsioonide tulemuste aruande terviktekst on peagi kättesaadav veebiaadressil http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm.

I osa: Säästev areng: – mis on kaalul?

1. SISSEJUHATUS

Säästev areng – tänase põlvkonna vajadustele vastamine tegemata kompromisse homse põlvkonna vajaduste osas – see on Euroopa Liidu lepingu² ja põhiseaduse üks peamisi eesmärgi. See on kõikehõlmav idee, millele toetuvad liidu kõik poliitikasuundad ja strateegiad ning mis nõuab, et majandus-, keskkonna- ja sotsiaalpoliitika oleks kujundatud ja rakendatud vastastikku tugevdaval viisil.

Üha rohkem globaliseeruv maailmas on vaja selget poliitilist juhtimist, et edendada **dünaamilise Euroopa mudelit** tänase päeva ja tuleviku jaoks. Komisjon on pühendunud säästvate arengule ning soovib luua muutuste läbiviimiseks positiivse kava. Meie tulevik Euroopas ja maailmas nõuab pikaajalist nägemust ja tegevust hulga poliitikasuundade raames. Komisjon on veendunud, et me peame parandama heaolu, solidaarsust ja julgeolekut, selleks et pakkuda paremat elukvaliteeti tänasele ja tulevasele põlvkonnale. Vajame suuremat kasvu ja rohkem töökohti, puhtamat ja tervemat keskkonda. Vajame ühtsemat ühiskonda, kus jagatakse heaolu ja võimalusi terve Euroopa Liidu piires ja kaugemalgi. Vajame rohkem innovaatsust, teadusuuringuid ja haridust. Me peame täitma oma globaalseid kohustusi ja võtma vastutuse. Meie tuleviku heaolu ja elukvaliteet sõltub meie võimest pühenduda oma tootmis- ja tarbimismudelite muutmisele ning siduda lahti majanduskasv keskkonna seisundi halvenemisest.

Nende küsimustega tegelemine ei saa jääda ainult liidu piiresse. Säästev areng on globaalseks väljakutseks. See on põhjuseks, miks Euroopa peab väljendama oma juhtpositsiooni sise- ja välismõõtmel osas. See omakorda nõuab integreeritud lähenemist ja tähendab, et seoses globaliseerumise ja nende teemade omavahelise sõltuvuse suurenemisega saab EL täielikult pühenduda oma sisemistele peaprioriteetidele ainult juhul, kui ta on samal ajal edukas maailmatasandil. Samamoodi on kriitilise tähendusega ELi suutlikkus väljendada oma globaalseid kohustusi kõigis oma poliitikasuundades, kui ta läheb sõnadelt üle tegudele, säilitades oma usaldusväärsus maailma juhtiva jõuna säästva arengu valdkonnas.

Kuigi praegusel komisjonil on mandaat 2009. aasta lõpuni, on tal ka selge kohustus poliitika kujundamisel näha sellest tähtajast kaugemale. Kui me soovime saavutada oma tulevikueesmärgi, ei või me oodata homseni, vaid peame tegutsema juba täna. Pikaajalise nägemuse teostamine nõuab selgeid eesmärgi pikaajaliste arengusuundade juhtimiseks, aga ka mehhanisme nende eesmärkide saavutamiseks, alustades juba praegu. Komisjon on kinnitanud säästva arengu strateegiliste peaesmärkide – heaolu, solidaarsuse ja julgeoleku - tähtsust³.

EL sätestas esmakordselt oma säästva arengu kohustused 2001. aasta juunis, mil **Göteborgis** võttis Euroopa Ülemkogu komisjoni teatise põhjal vastu ELi säästva

² Euroopa Liidu lepingu artikkel 2.

³ KOM(2005)12, 26.1.2005: "Strateegilised eesmärgid 2005–2009 – Euroopa 2010: partnerlus Euroopa uuendamiseks: heaolu, solidaarsus ja turvalisus".

arengu strateegia. 2002. aastal esitas komisjon teise teatise,⁴ mis keskendub säästva arengu välisele mõõtmele ning mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks **Barcelonas**. Mõlemad moodustavad aluse ELi ühtsele säästva arengu strateegiale. Komisjon kohustub esitama sellest strateegiast kokkuvõtte iga uue komisjoni ametiaja alguses. Viimane valmib 2005. aasta jooksul viimase nelja aasta kogemuse põhjal.

Parandatud säästva arengu strateegias tuleb esitada laiem lähenemine, mis tõstaks esile majanduse struktuurimuutusi, mis on vajalikud selleks, et liikuda säästvate tootmis- ja tarbimismudelite suunas, ja mis käsitlevad mitesäästvaid arengusuundi. Kinnitades edaspidi uut lähenemist poliitika kujundamisele, toob parandatud strateegia veelkord esile kolmemõõtmelise lähenemise ning tagab säästva arengu välisaspektide täieliku integratsiooni ja tugevdamise. See täiendab veelgi 2007.–2013. aasta finantsperspektiivide kohta esitatud ettepanekus võetud kohustust, et säästev areng on ELi poliitika juhtpõhimõte.

2. EUROOPA LIIDU LÄHENEMISVIIS SÄÄSTVALE ARENGULE

Säästva arengu strateegia koosneb järgmistest osadest:

Kõigepealt esitatakse selles **laiapõhjaline nägemus sellest, millel põhineb säästvuse idee**. Strateegia peamiseks sõnumiks on see, et lõppkokkuvõttes peavad säästvuse majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik mõõde liikuma käsikäes ning vastastikku teineteist täiendama: *“Säästev areng pakub Euroopa Liidule positiivse pikaajalise nägemuse ühiskonnast, mida iseloomustab suurem heaolu ja suurem õiglus, ning mis loob võimalused puhtamale, turvalisemale ja tervemale keskkonnale. See on ühiskond, mis pakub paremat elukvaliteeti nii meile kui ka meie lastele ja lastelastele”*.⁵ Olulise tähtsusega on mõista säästvuse idee kolme tugisamba olulisust ja nende omavahelist suhtestumist.

Teine osa, mis on vaieldamatult strateegia kõige ambitsioonikam osa, püüab **parandada poliitika kujundamist**, keskendudes ühtsemale poliitikale ning inimeste teavitamisele võimalikest kompromissidest vasturääkivate eesmärkide puhul, et oleks võimalik võtta vastu teavitatud poliitilisi otsuseid. See tähendab nende eesmärkide mõju, sh nende mittedaavutamise mõju, tähelepanelikku uurimist, eriti läbi varase mõju hindamise, ning andes turule õigete hindadega kehtestamisega õigeid signaale. See nõuab ka, et ELi poliitika kujundajad võtaksid arvesse globaalset konteksti ning edendaksid aktiivselt sise- ja välispoliitika kokkusobivust. Ka kutsub see üles investeerima teadusesse ja tehnoloogiasse, selleks et toetada säästvaks arenguks vajalikke kohandusi. Lõpuks nõuab uus poliitika kujundamise viis teabevahetuse ning kodanike ja ettevõtjate kaasamise parandamist.

Kolmandaks käsitletakse selles mõnda **arengusuunda, mis on selgelt mitesäästev**, nagu kliimamuutuse ja energiakasutuse teemad, tervise, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega seotud ohud, vananevad ühiskonnad, loodusvarade majandamine, maa kasutamine ja transport.

⁴ KOM(2002) 82, 13.2.2002: „Säästva arengu globaalse partnerluse suunas“.

⁵ KOM(2001) 264 “Säästev Euroopa parema maailma nime: Euroopa Liidu säästva arengu strateegia”, lk. 2.

Lisaks laieneb globaalne mõõde ka rahvusvahelistele eesmärkidele ning keskendub prioriteetsetele eesmärkidele, mis esitati ELi poolt ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel. Need on globaliseerumise ohjeldamine, säästva arengu printsiipidel kaubandus, vaesusevastane võitlus, maavarade ja keskkonnaressursside säästev majandamine, Euroopa Liidu poliitikasuundade ühtsuse parandamine, parem juhtimine kõigil tasanditel ja säästva arengu finantseerimine.

3. MILLEKS ON KOKKUVÕTE VAJALIK?

Komisjon on juba kohustunud tegema strateegiast kokkuvõtte iga uue komisjoni mandaadi alguses. Seda otsust on tervitanud Euroopa Ülemkogu oma viimastel kogunemistel 2004. aasta juunis ja novembris. Lisaks on hulk hilisemaid arenguid rõhutanud vajadust kokkuvõtte järele praegusel ajahetkel:

- Halvenemistendents mittesäästvate arengusuundade osas, eriti kasvav surve maavaradele, bioloogilisele mitmekesisusele ja kliimale, aga ka püsiv ebavõrdsus ja vaesus ning kasvavad majanduslikud ja sotsiaalsed väljakutsed, mida loob rahvastiku vananemine.
- Euroopa majanduslik alajõudlus koos jätkuvast globaliseerumisest tingitud konkurentsivõime ja äsja industrialiseerunud maade (nagu Hiina, India ja Brasiilia) esilekerkimisega, andes märku kasvavast majanduslikust konkurentsist ning võimalikest nihetest kodumaise tootmise struktuurides, mis mõjutab säästvat arengut globaalsel tasandil.
- Uued rahvusvahelised kohustused ja läbirääkimised, millel on potentsiaali aidata kaasa globaalsele säästvale arengule, tuleb sobitada kasvavate rakenduspüüetega (nt WTO Doha arengukava, Johannesburgi rakenduskava, mis lepiti kokku ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel, Monterrey arengu finantseerimise kohustused ja millenniumi arengueesmärgid).
- Uued julgeolekuohud, nagu terrorism (terrorirünnakud 11. septembril 2001 ja 11. märtsil 2004), looduskatastroofid (üleujutused) ja tervishoiuohud (nt SARS) on viinud kõrgele haavatavusele. Veelgi on kasvanud teadlikkus sellest, et tuleb astuda organiseeritud kuritegevuse, korruptsiooni ja rassismi vastu.
- Lõpuks peaks kokkuvõtte arvestama Euroopa Liidu laienemist 25 liikmesriigini ning siseriiklike säästva arengu strateegiaid enamikus liikmesriikides, aga ka kohalike ja regionaalsete ametivõimude suuremat kaasamist.

4. EDUSAMMUDE HINDAMINE

Kuigi strateegia rakendamisel on saavutatud teatavat edu ja on vara oodata koheseid tulemusi, on selge, et palju on jäänud veel teha. Esineb märke, et suur osa säästvat arengut ohustavatest teguritest ei ole endiselt päevakorral. Ent need nõuavad kiiret ja

jätkuvat tähelepanu. Üksikasjalik ülevaade edusammudest on esitatud komisjoni töödokumendis,⁶ ent võib ära märkida mitmeid olulisi arenguid.

- **Poliitika kujundamise viisi muutmine.** Alates 2001. aastast on rakendatud "uut poliitika kujundamise viisi", et luua ühtsem poliitika ning õiged tingimused säästva arengu edendamiseks.

Parandades poliitika ühtsust

Keskseks eesmärgiks on asutamislepingute rea horisontaalsete põhimõtete integreerimine kõigisse ELi poliitikasuundadesse. Siinkohal on heaks näiteks nn Cardiffi protsess, mis tegeleb keskkonnaküsimuste integreerimisega valdkondlikesse poliitikasuundadesse. Siiski näitas esimene hinnang Cardiffi protsessile 2004. aastal, et siiani on saavutatud mõõdukat edu.

Uus mõju hindamise mehhanism võeti komisjoni poolt kasutusele 2003. aastal ühe vahendina, mis aitab poliitikat ühtsemaks muuta. See loodi olulisemate poliitiliste ettepanekute majandus-, keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude integreeritud hindamiseks ning konkureerivate eesmärkide vaheliste kompromisside nähtavamaks muutmiseks. Siiani on komisjon esitanud üle viiekümne mõju hindamise mitmete erinevate poliitikasuundade kohta, alates erinevatest ettepanekutest edasikindlustuse direktiivi, suhkruturu ühise korralduse poliitiliste suundumuste ja Natura 2000 finantseerimise kohta. Välismõõtmel osas on säästva arengu mõju hindamisi algatatud kõigi oluliste kaubanduslääbirääkimiste kohta.

Avatud koostöömeetodi arendamine

Avatud koostöömeetod on jõuline vahend heade kogemuste vahetamiseks, sidusrühmade kaasamiseks ja mobiliseerimiseks ning liikmesriikide mõjutamiseks, et nad kasutaksid strateegilisemat ja integreeritumat lähenemist ning teeksid tõhusamat poliitikat. Nii näiteks on ühised eesmärgid ja näitajad komisjoni ja liikmesriikide poolt kokku lepitud sotsiaalse hõlvamise ja pensionide valdkondades. Suur osa liikmeriike on seadnud kvantitatiivseid eesmärke vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks.

Õiglaste hindade ja soodustuste kohaldamine

Tuleb kindlustada, et turuhinnad kajastaksid ühiskonnale majandustegevuse tegelikke kulusid, selleks et ergutada muudatuste läbiviimist tootmis- ja tarbimismudelites. Selle saavutamiseks võivad turupõhised vahendid, nagu keskkonnamaksud, heitkogustega kauplemise skeemid ja subsiidiumid tõhusalt täiendada traditsioonilisi reguleerivaid vahendeid. Selles valdkonnas on viimastel aastatel ELi tasandil edasi mindud, kuid otsuste tegemine on siiski mõnikord raske, eriti seoses maksustamisega nõukogu ühehäälsuse nõude tõttu. Näited juhtudest, mil EL on kohaldanud turupõhiseid vahendeid, on 2003. aasta energiamaksu direktiiv, mis laiendab ühenduse miinimummaksumäärasid peale mineraalõli teistele energiatoodetele ning kogu ELis kasutatav kasvuhoonegaaside heitkogustega

⁶ SEK(2005) 225.

kauplemise süsteem, mis on kasutusel alates 2005. aastast, et aidata saavutada heitkoguste vähendamisega seotud Kyoto eesmäärke.

Investeerimine teadusesse ja tehnoloogiasse

Teadmiste ja tehnoloogilise progressi edusammud on võtmeks, millele tuginedes on võimalik saavutada tasakaal majanduskasvu ning sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna säästvuse vahel. Esineb mitmesugust sünergiat, mida saab kasutada kvaliteedi ja jõudluse saavutamiseks vajaliku innovatsiooni ning energia- ja jäätmekasutuse ja ohutuse optimeerimiseks vajaliku innovatsiooni vahel. Näiteks tarbivad energiatõhusamad masinad vähem loodusvarasid ning vähenevad ka heitkogused. Uutesse tehnoloogiatesse investeerimine loob töökohti ja suurendab majanduskasvu. ELi tegevus selles valdkonnas sisaldab teadusuuringute ja tehnoloogia arengu 6. raamprogrammi tegevuste edendamist säästvat arengut silmas pidades. Keskkonnavalaste tehnoloogiate tegevuskava edendab vesiniku- ja kütuseelementide ning fotogalvaaniliste elementide, säästva keemia, veevarustuse ja kanalisatsiooni tehnoloogilisi platvorme. EL hoogustab ka meie sotsiaalsüsteeme mõjutavate tehnoloogiate, näiteks tervishoiusüsteemide edendamist.⁷

Kodanike ja ettevõtjate teavitamine ja kaasamine

Kodanikuühiskond ja erasektor mängivad säästvas arengus olulist rolli. ELi tasandil on tehtud mitmeid algatusi, et ergutada nende rühmade aktiivset kaasamist, parandada konsultatsiooniprotsesse ning sidusrühmade kaasamist. Muuhulgas on komisjon vastu võtnud miinimumstandardid sidusrühmade konsulteerimiseks ja paremaks teavitamiseks ning nende osalemiseks keskkonnavalaste otsuste vastuvõtmisel. Tehtud on ka erinevaid algatusi ettevõtjate sotsiaalse vastutuse edendamiseks.

- Mittesäästvad arengusuunad

Kliimamuutused ja puhas energia

Viimase sajandi jooksul on õhutemperatuur Euroopas tõusnud kõrgemale globaalsest keskmisest näitajast (0,95 °C Euroopas, võrreldes 0,7 °C maailmas); üheksast liustikust kaheksa on taganenud märkimisväärses ulatuses; suurenenud on ekstreemsed ilmastikunähtused nagu põuad, kuumalained ja üleujutused⁸. Globaalse temperatuuri hoidmine allpool taset, mille puhul võiksid tekkida veelgi ohtlikumad kliimamuutused, nõuab tõenäoliselt suuri globaalseid kärpeid kasvuhoonegaaside heitkoguste osas. 2002. aasta ekstreemsete ilmastikunähtude põhjustatud kahjude hindamine näitab kaotust 25 miljardi euro ulatuses.⁹ Usaldusväärne ja taskukohane energiavarustus on kaugel normist arengumaades, kus üle 2 miljardi inimese peamiseks energiaallikaks on biomass (puit, jäätmed jne) ning 1,6 miljardil puudub elektrienergia juurdepääs.

⁷ Vt näiteks äsja vastuvõetud e-tervise tegevuskava: parandada tervishoidu Euroopa kodanike heaks – tegevuskava Euroopa e-tervise valdkonnas, KOM(2004), 356, lõplik.

⁸ EMP aruanne “Euroopa kliimamuutuste mõjud”, august 2004.

⁹ Münchener Rück, geoloogiliste ohtude uurimise osakond, jaanuar 2004.

Euroopa kliimamuutuste programm on peamiseks vahendiks, tegelemaks kliimamuutustega Euroopas. See toetab olulisemaid energiavaldkonna algatusi ja 1. jaanuaril 2005 käivitatud ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi. EL toetab regionaalfondide kaudu mitmeid meetmeid, mis aitavad lahendada kliimamuutustega seotud probleeme. Kuigi viimased kättesaadavad andmed näitavad, et 2002. aastaks oli 15 ELi liikmesriiki vähendanud kasvuhoonegaasi heitkoguseid 2,9% võrra, võrreldes 1990. aasta tasemega, on vaja veel rohkem teha, et saavutada Kyoto protokolliga seatud eesmärk vähendada 1990. aastate heitkoguseid 8% võrra ajavahemikul 2008–2012. Rahvusvahelises plaanis mängib EL jätkuvalt juhtrolli, edendades Kyoto lepingu ratifitseerimist ja viies ellu kohustusi, mis on vastu võetud 2002. aasta Johannesburgi ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel. EL on omalt poolt propageerinud taastuva energia kasutamist üle maailma, tehes seda läbi Johannesburgi taastuva energia koalitsiooni. EL energiavaldkonna algatus on panus ülemaailmse säästva arengu tippkohtumise töösse, eesmärgiga parandada juurdepääsu piisavatele, säästvatele ja taskukohastele energiateenustele maal, linnalähedastes ja linnapiirkondades.

Euroopa uuenenud kohustuseks on saavutada edu energiatõhususe alal uue energiatõhususe algatuse kaudu.

Tervishoid

Alates 2001. aastast on tervishoiuga seotud ohud ELis jätkuvalt kasvanud. Eluviisist tingitud ja krooniliste haiguste hulk kasvab kiiresti kogu maailmas ning ülekaalulisus näitab kõige hoiatavamad arengut (10–40% kasv viimase 10 aasta jooksul suures osas EL maades). HIV/AIDSi epideemia on nakatumiste hulgalt jõudnud ülemaailmselt kõrgeimale tasemele (39,4 miljonit) ja alates 1996. aastast on uute HIV-nakkuste arv Euroopas enam kui kahekordistunud. Inimeste kasvav liikuvus kogu maailmas on suurendanud tervisega seotud ohtusid selliste nakkushaiguste leviku tõttu nagu linnugriip ja SARS. Uus nähtus on bioterrorism. Arengumaades on äsjased saavutused tervishoiu ja majanduskasvu osas peatunud ning peamiste nakkushaiguste levik kujutab endast tõsist ohtu arengule: Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) hinnangul põhjustab ebatervislik keskkond igal aastal kogu maailmas 5 miljoni lapse surma.

Näited alates 2001. aastast kasutusele võetud poliitilistest vahenditest on genoomiuuringute rahastamine antibiootikumiresistentsusega võitlemiseks; EL ühise nakkushaiguste järelevalve ja hoiatusvõrgustiku rajamine; uue EL kemikaalide regulatiivse raamistiku (REACH) ettepaneku vastuvõtmine; Euroopa keskkonna ja tervishoiu tegevuskava 2004–2010 vastuvõtmine; Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) ja Nakkushaiguste Euroopa Keskuse (ECDC) rajamine.

Euroopa Liidu rahastamine rahvusvahelises ulatuses on oluliselt kasvanud, lahendamaks selliste haigustega nagu HIV/AIDS, tuberkuloos ja malaaria seotud probleeme. Ka on toetatud põhiliste farmaatsiatoodete hindade alandamist arengumaades.

Vaesus ja sotsiaalne tõrjutus

Vaesus ja sotsiaalne tõrjutus kujutavad endast üha suuremat probleemi. ELis elab ligikaudu 15% elanikkonnast madala sissetuleku piiril. Eriti murettekitav on olukord

mõnes uues liikmeriigis. Teised problemaatilised arengusuunad on vaesuse ja tõrjutuse kandumine üle põlvkondade ning ebaproportsionaalselt suured kohustused rahvastiku teatud allrühmades (nt töötud, üksikvanemad, puuetega inimesed, rahvusvähemused). Kogu maailma 6 miljardist elanikust peab 2,8 miljardit saama hakkama vähem kui 2 euroga päevas.

ELi liikmeriigid on lubanud kooskõlastada oma poliitikasuunad võitlusel vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega, seades ühiseid eesmärke, luues riiklike tegevuskavu ning hinnates nende edenemist ühiste näitajate abil. Euroopa Komisjon toetab sellist kooskõlastamist. Euroopa regionaalpoliitika rahastamine annab samuti oma panuse selle eesmärgi saavutamiseks, investeerides haridusse, koolitusse ja kohapealsete töökohtade loomisesse.

Püüdmaks lahendada seda küsimust kogu maailma ulatuses, seab Euroopa Liidu arengupoliitika oma peamiseks eesmärgiks vaesust oluliselt vähendada ja lõppkokkuvõttes likvideerida. Selleks on Doha, Monterrey and Johannesburgi tippkohtumistel vaesuse likvideerimise ja säästva arengu jaoks vastuvõetud uue globaalse partnerluse raames astunud mitmeid samme.

Vananev ühiskond

ELi rahvastiku kasv on pidurdumas ning kahanev ja vananev tööeline elanikkond peab edaspidi toetama vanade inimeste suurenevat hulka. Ülalpeetavate vanurite suhtarv kasvab eeldatavasti 24 protsendilt 2004. aastal 47 protsendini 2050. aastal.

Samal ajal kui eluea kasv on üks suurimaid saavutusi, tõstatab Euroopa vananev ühiskond säästvuse küsimusi, mis ootavad vastust. Ei sisseränne ega sündide kiire kasv ei takista vanade inimeste suhtarvu järsku tõusu elanikkonna seas kahe järgmise aastakümne jooksul.

Komisjon jätkab koostööd liikmesriikidega sotsiaalkaitstesüsteemide kaasajastamisel, et kindlustada nende püsimist rahaliselt säästva ja sotsiaalses mõttes adekvaatsena. Üks kasutatavatest meetmetest on ka vanemate töötajate tööea kasv. Euroopa Ülemkogul Barcelonas seati eesmärgiks, et 2010. aastaks töötab 50% 55–64 aastastest ning tööturult väljumise iga on 2010. aastaks tõusnud viie aasta võrra. Rahalise külje lahendamise kõrval peab kohandama ka tervishoiusüsteeme, et saada hakkama suurema hulga vanurite eeldatavate nõudmistega, parandades eelkõige tervishoiuteenuse kättesaadavust. Liit hõlbustab vastavat struktuurilist koostööd ning kogemuste vahetamist.

Maavarade majandamine

Elanikkonna kiire kasv tähendab, et 2010. aastaks on planeedil Maa võrreldes praegusega 400 miljonit inimest rohkem, kes elavad peamiselt linnades. Maailmas, kus üha suureneb üksteisest sõltumine, ei või jätkata tootmist ja tarbimist sellisel viisil, nagu tehakse seda praegu. Ohustatud on bioloogiline mitmekesisus. Kogu maailmas on 15 500 looma- ja taimeliiki, mida ohustab väljasuremine. Viimastel aastakümnetel on kantud märkimisväärsed kaotusi peaaegu kõigis ökosüsteemi tüüpides ja liikides (loomad, taimed, metsad, puhas vesi, viljakas maa jne). Puhas vesi on veel üks löögi all olev väärtuslik maavara. Kõikjal ohustab globaalne veekriis elusid, säästvat arengut ning kokkuvõtteks ka rahu ja julgeolekut.

Poliitiline tegevus, et saavutada ELi eesmärk peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine 2010. aastaks, sisaldab ühtse põllumajandus- ja kalanduspoliitika reformi ning Natura 2000 võrgustiku loomist. Ettevalmistamisel on teatis bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamise kohta 2010. aastaks. Ressursside tõhusust tõstvate meetmete seas on ELi direktiiv elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta ja komisjoni teatised tervikliku tootepoliitika kohta. Ajavahemikul 2000–2006 kasutab Euroopa Liit märkimisväärseid summasid struktuuri- ja ühtekuuluvusfondidest, et kaasfinantseerida investeeringuid keskkonna infrastruktuuri rajamisel ning tööstuslike, linna- ja looduslike objektide taastamisel ning hooldamisel.

Rahvusvaheliste algatuste seas on ELi veemajandusalane algatus “Eluks vajalik vesi, mis kujutab endast ülemaailmse säästva arengu tippkohtumise põhimõtete jätkamist. EL on juhtrollis nii bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni töös kui ka säästva tarbimise ja tootmise kümneaastase raamistiku rajamises.

Maa kasutamine ja transport

Vaatamata eesmärgile eraldada transport sisemajanduse kogutoodangu (SKT) kasvust, kasvab transpordimaht SKTst kiiremini. See mõjutab erinevaid valdkondi, alates liiklusummikutest ja õhusaastest tingitud terviseprobleemidest kuni suurenenud CO₂ heitkogusteni, mis kahjustavad EL kliimamuutustega seotud eesmärke.

EL on teinud rea poliitilisi algatusi, et ohjeldada transpordikasvu arengusuuna negatiivset mõju. See julgustab ette võtma pööret maanteedtranspordilt madalama keskkonnamõjuga transpordiliikide suunas, nagu nn puhtad bussid, laevaliiklus and raudtee. Komisjon on teinud liikmesriikidele ettepaneku kasutusele võtta infrastruktuuri maksustamine transpordinõudluse mõjutamiseks, loomaks olukorda, kus transpordi kasutajate makstud hinnad väljendavad ühiskonnale makstavat tegelikku hinda (nt *Euro vignette*ⁱ direktiiv), paraku on selle rakendamine jäänud limiteerituks. Lisaks sellele on, vaatamata transpordinõudluse ja -mahu suurenemise vastupidisele mõjule, tehtud märkimisväärseid edusamme liiklusvahendite ja kütusetehnoloogia vallas, mille on käivitanud ELi õigusaktid ja algatused. Tegutsetud on ka linnakeskkonna parandamise ja maakasutamise majandamise parandamise nimel, näiteks läbi ELi struktuurifondide programmide “Urban II” ja teadusuuringute raamprogrammi. Komisjon valmistab ette linnakeskkonna temaatilist strateegiat, mis on plaanis avaldada 2005. aastal.

Säästva arengu välisaspektid

Lisaks ülaltoodud mittesäästvatele arengusuundadele hõlmab säästva arengu toetamine globaalsel tasandil muuhulgas järgmisi ELi meetmeid:

- Globaliseerumise peatamine

Globaliseerumine on uus kontekst, mille raames tuleb säästev areng saavutada. Samal ajal, kui sellest võiks saada tähtis stiimul säästvaks arenguks, jagatakse selle saavutused riikide sees ja vahel liiga tihti ebavõrdselt ning reguleerimata integreerimine võib kaasa tuua negatiivset mõju keskkonnale ja ühiskonnale tervikuna.

EL toetab ühtset ja integreeritud lähenemist küsimustele, mis puudutavad globaliseerumist WTOs, rahvusvahelistes finantsinstitutsioonides ja ÜRO organites. Liit soovib tugevdada ka teisi peamisi organeid, nagu näiteks Rahvusvaheline Tööorganisatsioon.

Selleks, et tõhusalt ja võrdsustavalt integreerida arenguriike globaalsesse majandusse, on suure tähendusega käimasolevad WTO läbirääkimised ja Doha arengukava. EL on Doha arengukava läbirääkimiste raames alates 2002. aastast püsivalt tegutsenud selleks, et saavutada oma eesmärged, toetades globaalset säästvat arengut rea läbiräägitavate teemade seas. Kuna arengumaade püüdeid integreeruda globaalsesse kaubandussüsteemi tuleb tõhusalt toetada, on ELi arengukoostöö üheks prioriteetseks valdkonnaks nimetatud kaubandusega seonduv abi. Kaubandusabi mõõdet arvestatakse vahendite eraldamise otsuste kõigil asjakohastel tasanditel.

Alates ülemaailmsest säästva arengu tippkohtumisest on EL astunud olulisi samme toetavate meetmete rakendamisel, mis on seotud kaubanduspoliitikaga väljaspool Doha arengukava, sealhulgas püüdes sisse viia säästva arengu teemat kõigisse käimasolevatesse või tulevastesse kahepoolsetesse või regionaalsetesse läbirääkimistesse.

– Parem juhtimine globaalsel tasandil

Hea juhtimine ja demokraatia edendamine on olulised tegurid millenniumi arengueesmärkide saavutamisel. Millenniumi deklaratsioon deklareerib muuhulgas, et arenguks soodsa keskkonna loomine ning vaesuse kaotamine sõltub muuhulgas heast valitsemistavast igas riigis, rahvusvahelisel tasandil ning finants-, raha- ja kaubandussüsteemide läbipaistvusest.

Komisjon on käsitlenud institutsioonilise suutlikkuse suurendamist, head valitsemistava ja õigusriiki oma teatistes juhtimise ja arengu kohta, keskendudes institutsioonilise suutlikkuse suurendamisele ja juhtimisalasele dialoogile erinevates riikides. Pingutusi on tehtud ka selleks, et edendada säästvat arengut kõigis olemasolevates rahvusvahelise ja regionaalse koostöö kokkulepetes ja poliitilistes vahendites. Sellele lisaks on säästva arengu ideed tugevdav rahvusvaheline juhtimine olnud ELi pingutuste keskmes, tema püüdlustes arendada tõhusat mitmepoolsust.

- Arengu rahastamine

Millenniumi arengueesmärkide saavutamiseks on vaja rahastamist. Siiski ei ole saavutatud ÜRO eesmärki anda ametlikku arenguabi 0,7% sisemajanduse kogutoodangust.

EL määratles oma panuse arengu rahastamisse kaheksa üksikasjaliku kohustuse näol, mis kiideti Euroopa Ülemkogu poolt heaks 14. märtsil 2002 Barcelonas. Viimane järelevalvearuanne ennustab, et abi üldtase laienenud ELis (25 liikmesriigiga), ületab oma vahe-eesmärgi, milleks on 0,39% ametlikku arenguabi sisemajanduse kogutoodangust, ning pakub 2006. aastaks 0,42% ametlikku arenguabi sisemajanduse kogutoodangust, ehk hinnanguliselt 38,5 miljardit eurot. Kasutatud lisaressursside kogumaht ajavahemikul 2002–2006 on 19 miljardit eurot.

II osa: Vastates väljakutsetele

5. TULEVIKUSUUNAD

Jätkuvate väljakutsete valguses ei ole Euroopa kohuseks mitte ainult täita säästva arengu kava pikaajalisi eesmäärke parema elukvaliteedi tagamise nimel, vaid leidma ka nende saavutamiseks tõhusamaid viise.

5.1. Veel kord kinnitades Euroopa Liidu säästva arengu strateegia põhiprintsiipe

Säästva arengu kontseptsiooni ning säästva arengu strateegia ja Lissaboni strateegia vastastikku täiendavaid suhteid on selgitatud sissejuhatuses.

Peale selle annab käesolev kokkuvõte ülevaate säästva arengu kui strateegia alussamba **kolmemõõtmelisest laadist**, mis tähendab, et arengut on võimalik saavutada ainult siis, kui majanduskasv, sotsiaalne hõlvamine ja keskkonnakaitse astuvad ühte sammu nii Euroopas kui ka mujal maailmas.

Käesolev kokkuvõte võtab ka arvesse **ELi panust globaalsesse säästvasse arengusse** kahel viisil: esiteks, tuues välja kuue mittedäästava arengusuuna rahvusvahelised aspektid, mis on esitatud strateegias; teiseks integreerides sellesse ELi välispoliitika, mis annab oma panuse globaalsesse säästvasse arengusse. Sellisel moel kinnitab ja tugevdab EL taas oma kohustust võtta juhtroll säästva arengu kava viimisel globaalsele tasandile.

5.2. Veel kord kinnitades ühtsema poliitika kujundamise uut lähenemisviisi

Käesolev kokkuvõte kinnitab taas **“uut lähenemist poliitika kujundamisele”**, mis on peamiseks vahendiks säästva arengu toomisel EL poliitika kujundamise keskmesse. Just ELi tulevane säästva arengu strateegia annab edasise tõuke EL parema õigusliku reguleerimise kava erinevatele koostisosadele, sealhulgas mõju hindamisele, sidusrühmadega konsulteerimisele ja reguleerimise lihtsustamisele.

See tähendab, et säästvat ja tulemuslikku poliitika kujundamist toetab jätkuvalt parema õigusliku reguleerimise kava, sealhulgas **tasakaalustatud mõju hindamise mehhanismi** tõhusam rakendamine, mis hõlmab komisjoni uusi sise- ja välispoliitika algatusi. Lisaks sellele jätkatakse säästvuse mõju hindamise uuringute rakendamist peamiste kaubanduskokkulepete osas. Et seda vahendit on hiljuti täiustatud, võttes arvesse esimesi õppetunde,¹⁰ pööratakse jätkuvalt tähelepanu võimalustele edaspidi seda meetodit parandada, eriti seoses säästva arengu majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaga seotud aspektidega. Siinkohal on komisjonil kavas parandada konsulteerimist sidusrühmadega ELi poliitikasuundade osas. Suuremat tähelepanu pööratakse Euroopa Parlamendi ja nõukoguga sõlmitud institutsioonidevahelise

¹⁰ Mõju hindamine: järgmised sammud – konkurentsivõime ja säästva arengu toetuseks, SEK (2004) 1377, 21.10.2004.

kokkuleppe¹¹ piisavate järelmeetmete tagamise olulisusele (nt vajadusele, et Euroopa Parlament ja nõukogu kohaldavad samu põhimõtteid ja standardeid, mis puudutab komisjoni ettepanekute sisuliste muudatuste mõju hindamist).

Uue lähenemise alla kuulub ka **avatud kooskõlastusmeetod**, eriti sotsiaalse hõlvamise, tööturule juurdepääsu ja sotsiaalkaitse valdkondades, kus see meetod on väga oluline sotsiaalkaitstesüsteemide moderniseerimises.

Poliitika kujundamise uue lähenemisviisi osana jätkab komisjon **turupõhiste vahendite** kasutamise edendamist, et anda ülevaade ressursside kasutamise tegelikust hinnast ja selle keskkonnamõjust ühiskonnale. Nii näiteks oodatakse, et liikmesriigid kaaluksid võimalust nihutada maksukoormat tööjõult keskkonnakahjustuste põhjustele. Kokkuvõtte rõhutab veelgi seoses säästva arenguga **teadusesse ja tehnoloogiasse** investeerimise tähtsust. Ökoinnovatsiooni edasise edendamise võimalikud vahendid on ka ELi uurimisprogrammid, komisjoni innovatsioonipoliitika ning riigihanked. Edendatakse ka teabevahetust välispartneritega säästvate teadusuuringute, teaduse ja tehnoloogia valdkondades.

5.3. Keskendudes peamistele mittesäästvatele arengusuundadele ja leides nende vahel üksikasjalikke seoseid

Käesolev kokkuvõtte keskendub **põhilistele arengusuundadele, mis kujutavad endast ohtu säästvate arengule**. Mitut arengusuunda on võimalik käsitleda püsiva tegevusega pikema aja jooksul ning see toob kaasa olulisi struktuurimuudatusi meie ühiskonna ja majanduse toimimises. Samal ajal ei tohi see saada vabanduseks tegematajätmist korral lühema aja jooksul.

Seetõttu sisaldab käesolev kokkuvõtte **põhjalikku hinnangut praeguses strateegias esitatud mittesäästvate arengusuundade** kohta eesmärgiga määrata kindlaks eelolevate aastate eesmärgid ja vajalikud meetmed. 2001. aastal määratud prioriteetsed valdkonnad tuleb viia vastavusse ELi rahvusvaheliste kohustustega, mis on vastu võetud ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel ning ÜRO arengu finantseerimise konverentsil, samuti ÜRO millenniumi deklaratsioonis ning teistes ELi vastavates mitmepoolsetes kokkulepetes ja kohustustes. Veel enam, neid tuleb ajakohastada, et need oleksid vastavuses kümne uue liikmesriigi ELi astumisega ning pidades silmas, et uue laienemise väljavaade ei olegi nii kauge tulevik. See omakorda loob uusi väljakutseid liidu suutlikkusele vastata mittesäästvatele arengusuundadele. Selles kontekstis peab kokkuvõtte jätma võimaluse lisada piiratud hulk uusi või varem käsitlemata arengusuundi, sealhulgas majanduslikult mittesäästvaid arengusuundi.

Lõpuks pööratakse käesolevas kokkuvõttes suuremat tähelepanu **esitatud mittesäästvate arengusuundade vastastikustele suhetele**. Püütakse viia maksimumini positiivse sünergia võimalus ja vähendada kompromisse. Nii näiteks püütakse edendada nihet maanteedtranspordilt raudteetranspordile, mis võimaldab vähendada üheaegselt nii kasvuhoonegaaside heitkoguseid kui ka ummikuid (olukord, kus võidavad kõik). Teiseks näiteks on see, kuidas investeerimine

¹¹ Institutsioonidevaheline kokkulepe parema õigusloome kohta 31.12.2003, 2003/C, 321, lk 1.

tehnoloogilisse muudatusse võib kaasa tuua parema konkurentsivõime ning samal ajal paranda keskkonna kvaliteeti ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

5.4. Seades eesmäärke, sihte ja teetähiseid

2001. aasta strateegias määratleti keskpikad põhieesmärgid seoses iga mittesäästva arengusuunaga ning toodi välja rida meetmeid, millega oli plaanis neile vastata. Kokkuvõttes kinnitatakse vajadust selgemate eesmärkide, sihtide ning nendega seotud tähtaegade järele, keskendudes tegevusele prioriteetsetes valdkondades ning võimaldades hinnata edu.

Kuigi arengusuunad näitavad probleeme pikemas perspektiivis, mille puhul vajatakse ka pikemas perspektiivis lahendusi, on ainus võimalus välja selgitada, kas ühiskond liigub õiges suunas, seades vahe-eesmäärke ning hinnates edusamme. Pikaajaliste eesmärkide seadmine ei pea tähendama tegevuse edasilükkamist.

Seepärast esitatakse parandatud strateegias uued peamised eesmärgid iga mittesäästva arengusuuna kohta ja seatakse vahe-eesmärgid, mis võimaldaks ELi järelevalvet tegelike edusammude üle. Tegevuseesmärgid ja meetmekavad määratakse kindlaks vastavate sisemiste ja väliste valdkondlike poliitikasuundade raames, mis on poliitiliste algatuste rakendamise ja järelevalve peamiseks vahenditeks, sealhulgas millenniumi deklaratsiooni ning Barcelona ja Monterrey tippkohtumiste rahvusvaheliselt kokku lepitud kohustuste raames.

5.5. Tõhusa järelevalve kindlustamine

Göteborgis vastu võetud otsus kindlustada strateegia iga-aastane järelevalve kevadistel Euroopa Ülemkogu kohtumistel, ei ole teostunud vastavalt ootustele. Käesolevas kokkuvõttes esitatakse idee tugevdatud järelevalvesüsteemist. See keskendub lühi- ja pikaajalistele ettekannetele strateegia eesmärkide kohta, ühendades ja lihtsustades nii palju kui võimalik olemasolevaid kokkuvõtteid säästva arengu küsimustes. Samuti tuleb selgitada institutsioonide vastutuse osa (peamiselt Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Parlamendi rolli) järelevalveprotsessis.

Järelevalvet teostatakse muuhulgas erinevate säästva arengu indikaatorite põhjal, mille on välja töötanud komisjon. Need põhinevad muuhulgas valdkonnapoliitika töös välja töötatud eri indikaatoritel ja selle põhjal juba valminud struktuuriindikaatorite sünteesi põhjal, mis kajastavad edusamme Lissaboni reformikavas seatud eesmärkide suunas. Suuremaid pingutusi tehakse tulevikumudelite kujundamisel, ennustuste ja teaduslike andmete edaspidise kogumise osas, mis võiksid aidata tõhusama järelevalve saavutamist.

5.6. Omandiõiguse tugevdamine ning avaliku ja erasektori osalejate koostöö parandamine kõigil tasanditel

Vaja on täiendavaid meetmeid, et tõsta teadlikkust ning kaasata sidusgrupe kõigil tasanditel. Peab olema selge, kes vastutab tegevuse eest kindlal ajahetkel ning kes kannab kulud. Seetõttu uurib komisjon, millisel viisil luua tõhusaid partnerlusi tööstuse, ametiühingute, valitsusväliste organisatsioonide ja tarbijate huvide vahel, eriti eesmärgiga arutada meetmete üle, mis aitaksid pidurdada kokkuvõttes esitatud mittesäästvaid arengusuundasid.

Peab püüdlema suurema järjekindluse poole ELi, globaalsete, riiklike, regionaalsete ja kohalike algatuste vahel säästva arengu saavutamiseks. Võimalike meetmete seas on peamiste eesmärkide ühiste prioriteetide teadvustamine; vastastikuse õppimisprotsessi algatamine liikmesriikide ja/või regioonide vahel; ning mehhanismide loomine, mis võimaldaksid pidevat infovahetust heade tavade osas.

Liit peab pingutama, et edendada edasist tegevust mujal maailmas, nii tööstus-, arengu- kui üleminekumaades. Komisjon peab ergutama dialoogi säästva arengu eesmärkide osas oma partneritega väljastpoolt ELi, peamiselt kolmandate maade valitsuste ja kodanikuühiskondadega, aga ka rahvusvaheliste ja valitsusväliste organisatsioonidega, mis tegelevad globaalsete küsimustega.

6. JÄRGMISED SAMMUD

Komisjoni kutsub üles Euroopa Ülemkogu, Euroopa Liidu Nõukogu, Euroopa Parlamenti, liikmesriike, regionaalseid ametivõime ja kodanikuühiskonna eri tasandeid kavandatud strateegilisi suundasid kommenteerima. Esialgne võimalus diskussiooniks on sidusrühmade foorumil, mille korraldab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 14. ja 15. aprillil 2005. Seal esitab komisjon ettepaneku liidu säästva arengu parandatud strateegia kohta, mis ilmub käesoleva aasta jooksul.